

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

14 aprilie 2016*

„Trimitere preliminară — Libertatea de stabilire — Articolul 49 TFUE — Reglementare a unui stat membru care impune instituțiilor de credit obligația de a comunica administrației fiscale informații cu privire la activele clienților decedați, în scopul perceperii impozitului pe succesiuni — Aplicarea acestei reglementări în privința sucursalelor stabilite în alt stat membru, în care secretul bancar interzice în principiu o astfel de comunicare”

În cauza C-522/14,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Bundesfinanzhof (Curtea Federală Fiscală, Germania), prin decizia din 1 octombrie 2014, primită de Curte la 19 noiembrie 2014, în procedura

Sparkasse Allgäu,

împotriva

Finanzamt Kempten,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul L. Bay Larsen, președinte de cameră, și domnii D. Šváby, J. Malenovský, M. Safjan și M. Vilaras (raportor), judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Sparkasse Allgäu, de W.-R. Bub, Rechtsanwalt;
- pentru Finanzamt Kempten, de L. Bachmann, în calitate de agent;
- pentru guvernul german, de T. Henze și de B. Beutler, în calitate de agenți;
- pentru guvernul elen, de A. Dimitrakopoulou și de A. Magrippi, în calitate de agenți;
- pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;

* Limba de procedură: germana.

— pentru Comisia Europeană, de W. Mölls și de M. Wasmeier, în calitate de agenți,
după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 26 noiembrie 2015,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 49 TFUE.
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Sparkasse Allgäu, pe de o parte, și Finanzamt Kempten (Administrația financiară din Kempten), pe de altă parte, în legătură cu refuzul acestei instituții de credit de a declara administrației menționate informații cu privire la conturile deținute la sucursala sa dependentă stabilită în Austria de către persoane care aveau la momentul decesului reședința fiscală în Germania.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 2006/48/CE

- 3 Articolul 23 din Directiva 2006/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 14 iunie 2006 privind inițierea și exercitarea activității instituțiilor de credit (JO L 177, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 9, p. 3) prevede:

„Statele membre adoptă dispoziții în conformitate cu care pot fi desfășurate pe teritoriul lor activitățile prevăzute de anexa 1, în conformitate cu articolele 25, 26 alineatele (1)-(3), 28 alineatele (1) și (2) și 29-37, fie prin înființarea unei sucursale, fie prin prestarea de servicii de către orice instituție de credit autorizată și supravegheată de către autoritățile competente dintr-un alt stat membru, cu condiția ca activitățile respective să facă obiectul autorizației.”

- 4 Activitățile menționate în anexa I la Directiva 2006/48 includ printre altele „[a]cceptarea depozitelor și a altor fonduri rambursabile”.

- 5 Articolul 31 din directiva menționată prevede:

„Dispozițiile articolelor 29 și 30 nu aduc atingere prerogativelor statelor membre gazdă de a lua măsurile adecvate pentru prevenirea sau sancționarea neregulilor comise pe teritoriul lor, care contravin dispozițiilor legale adoptate în interesul general. Aceste măsuri includ și posibilitatea de a împiedica instituțiile care au comis nereguli să efectueze noi tranzacții pe teritoriile lor.”

Directiva 2011/16/UE

- 6 Articolul 8 alineatul (3a) din Directiva 2011/16/UE a Consiliului din 15 februarie 2011 privind cooperarea administrativă în domeniul fiscal și de abrogare a Directivei 77/799/CEE (JO L 64, p. 1), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2014/107/UE a Consiliului din 9 decembrie 2014 (JO L 359, p. 1) (denumită în continuare „Directiva 2011/16”), prevede:

„Fiecare stat membru ia măsurile necesare pentru a impune Instituțiilor sale Financiare Raportoare să aplice normele de raportare și de diligență fiscală incluse în anexele I și II și să asigure punerea în aplicare eficace și respectarea acestor norme în conformitate cu secțiunea IX din anexa I.

În temeiul normelor de raportare și de diligență fiscală aplicabile, prevăzute în anexele I și II, autoritatea competentă a fiecărui stat membru comunică autorității competente din orice alt stat membru, prin intermediul schimbului automat, în termenul prevăzut la alineatul (6) litera (b), următoarele informații aferente perioadelor impozabile care încep la 1 ianuarie 2016 referitoare la un Cont care face obiectul raportării:

- (a) numele, adresa, numărul (numerele) de identificare fiscală (NIF), precum și data și locul nașterii (în cazul unei persoane fizice) ale fiecărei Persoane care face obiectul raportării și care este Titular de cont al contului respectiv și, în cazul unei Entități care este Titular de cont și care, după aplicarea normelor de diligență fiscală prevăzute în anexe, este identificată ca având una sau mai multe Persoane care exercită controlul și care este o Persoană care face obiectul raportării, numele, adresa și NIF ale Entității, precum și numele, adresa, NIF și data și locul nașterii fiecărei Persoane care face obiectul raportării;
- (b) numărul de cont (sau echivalentul său funcțional în absența unui număr de cont);
- (c) numele și numărul de identificare (dacă este cazul) al Instituției Financiare Raportoare;
- (d) soldul sau valoarea contului (inclusiv Valoarea de răscumpărare în cazul unui Contract de asigurare cu valoare de răscumpărare sau al unui Contract cu rentă viageră) la sfârșitul anului calendaristic relevant sau al altei perioade de raportare adecvate sau, în cazul în care contul a fost închis în cursul anului sau al perioadei respective, închiderea contului;

[...]”

- 7 Potrivit secțiunii VIII D punctul 1 din anexa I la Directiva 2011/16, termenul „Cont care face obiectul raportării” înseamnă printre altele un Cont Financiar care este administrat de o Instituție Financiară Raportoare a unui stat membru și este deținut de una sau mai multe Persoane care fac obiectul raportării, cu condiția ca aceasta să fi fost identificată ca atare în temeiul procedurilor de diligență fiscală prevăzute la secțiunile II-VII din aceeași anexă.

Dreptul german

- 8 Conform articolului 33 alineatul 1 din Legea privind impozitul pe succesiuni și pe donații (Erbchaftsteuer- und Schenkungsteuergesetz, denumită în continuare „ErbStG”), orice persoană care are ca obiect de activitate păstrarea sau gestionarea activelor altei persoane are obligația de a notifica în scris administrației fiscale competente în materie de impozit pe succesiuni activele aflate în păstrarea sa, precum și creanțele împotriva sa care făceau parte din patrimoniul defunctului la momentul decesului.

Dreptul austriac

- 9 Potrivit articolului 9 alineatele 1 și 7 din Legea privind sectorul bancar (Bankwesengesetz, denumită în continuare „BWG”), sucursalele instituțiilor de credit care au sediul în alte state membre pot desfășura o activitate în Austria cu condiția să respecte o serie de dispoziții ale dreptului austriac, printre care se numără articolul 38 din BWG.
- 10 Articolul 38 din BWG are următorul cuprins:
- „1. Instituțiile de credit, acționarii acestora, membrii organelor lor de conducere, angajații, precum și orice alte persoane care lucrează pentru o instituție de credit au obligația de a nu divulga sau valorifica secretele care le-au fost încredințate sau la care au avut acces exclusiv în urma raporturilor de afaceri cu clienții [...] (secret bancar) [...].
2. Obligația de păstrare a secretului bancar nu există:
- [...]
- 5) în cazul în care clientul consimte în mod expres și în scris la divulgarea secretului;
- [...]”
- 11 Articolul 101 din BWG prevede sancțiuni penale în caz de încălcare a secretului bancar.

Litigiul principal și întrebarea preliminară

- 12 Sparkasse Allgäu este o instituție de credit în sensul Directivei 2006/48, care își desfășoară activitatea pe baza unei autorizații acordate de autoritățile germane. Această instituție dispune, printre altele, de o sucursală dependentă în Austria.
- 13 La 25 septembrie 2008, administrația financiară din Kempten a solicitat Sparkasse Allgäu să îi furnizeze, pentru perioada care a început la 1 ianuarie 2001, informațiile menționate la articolul 33 din ErbStG, în ceea ce îi privește pe clienții sucursalei sale stabilite în Austria care aveau reședința în Germania la momentul decesului lor.
- 14 Sparkasse Allgäu a formulat o contestație împotriva acestei decizii, care a fost respinsă, ca de altfel și acțiunea contencioasă pe care a formulat-o în fața instanței de prim grad. În aceste condiții, reclamanta din litigiul principal a declarat recurs la Bundesfinanzhof (Curtea Federală Fiscală).
- 15 Instanța de trimitere ridică problema dacă articolul 33 alineatul 1 din ErbStG restricționează libertatea de stabilire, în pofida faptului că obligația de declarare prevăzută la această dispoziție se aplică în același mod tuturor instituțiilor de credit germane. Astfel, ca urmare a acestei obligații, instituțiile de credit germane ar fi descurajate să desfășoare, prin intermediul unei sucursale, activități comerciale în Austria. Cu toate acestea, instanța menționată ridică și problema, pe de o parte, dacă o restricție privind libertatea de stabilire poate decurge și din efectul coroborat al dispozițiilor dreptului statului membru al sediului instituției de credit, și anume Republica Federală Germania, și al dispozițiilor dreptului statului membru în care este situată sucursala, și anume Republica Austria, și, pe de altă parte, care este statul membru căruia trebuie să i se impute o astfel de restricție.

- 16 Acesta este contextul în care Bundesfinanzhof (Curtea Federală Fiscală) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curtii următoarea întrebare preliminară:

„Libertatea de stabilire (articolul 49 TFUE, anterior articolul 43 CE) se opune unei reglementări dintr-un stat membru conform căreia, la decesul unui rezident, o instituție de credit cu sediul pe teritoriul național trebuie să notifice Finanzamt (administrația financiară) competentă pentru administrarea impozitului pe succesiuni și activele defunctului care sunt păstrate sau gestionate de o sucursală dependentă a instituției de credit, situată în alt stat membru, în cazul în care în acest ultim stat membru nu există o obligație de notificare similară, iar instituțiile de credit sunt supuse în acest stat secretului bancar protejat prin sancțiuni penale?”

Cu privire la întrebarea preliminară

- 17 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 49 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări a unui stat membru care impune instituțiilor de credit care au sediul social în acest stat membru să declare autorităților naționale activele păstrate sau gestionate la sucursalele lor dependente stabilite în alt stat membru, în cazul decesului proprietarului acestor active care are reședința în primul stat membru, atunci când al doilea stat membru nu prevede nicio obligație de declarare comparabilă, iar instituțiile de credit sunt supuse în acest stat secretului bancar protejat prin sancțiuni penale.
- 18 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că articolul 49 TFUE impune eliminarea restricțiilor privind libertatea de stabilire. Conform acestei dispoziții, respectiva libertate include pentru resortisanții unui stat membru accesul pe teritoriul altui stat membru la activitățile independente și exercitarea acestora, precum și constituirea și administrarea întreprinderilor în condițiile definite de legislația statului de stabilire pentru resortisanții proprii. Eliminarea restricțiilor privind libertatea de stabilire se extinde la restricțiile privind înființarea de agenții, sucursale sau filiale de către resortisanții unui stat membru stabiliți pe teritoriul altui stat membru (a se vedea în special Hotărârea Comisia/Franța, 270/83, EU:C:1986:37, punctul 13, Hotărârea Royal Bank of Scotland, C-311/97, EU:C:1999:216, punctul 22, și Hotărârea CLT-UFA, C-253/03, EU:C:2006:129, punctul 13).
- 19 Conform articolului 54 al doilea paragraf TFUE, și persoanele juridice de drept public, cu excepția celor fără scop lucrativ, constituie societăți cărora li se aplică articolul 49 TFUE. Potrivit indicațiilor furnizate de instanța de trimitere, Sparkasse Allgäu este o persoană juridică de drept public căreia i se aplică articolul 49 TFUE.
- 20 În temeiul unei jurisprudențe constante, deși, potrivit modului lor de redactare, prevederile Tratatului FUE referitoare la libertatea de stabilire urmăresc să asigure beneficiul tratamentului național în statul membru gazdă, acestea interzic în egală măsură ca statul membru de origine să împiedice stabilirea în alt stat membru a unuia dintre resortisanții săi ori a unei societăți constituite în conformitate cu legislația sa (Hotărârea Verder LabTec, C-657/13, EU:C:2015:331, punctul 33 și jurisprudența citată).
- 21 Trebuie amintit de asemenea că din articolul 33 alineatul 1 din ErbStG rezultă că orice persoană care are ca obiect de activitate păstrarea sau gestionarea activelor altei persoane are obligația de a notifica în scris administrației fiscale competente în materie de impozit pe succesiuni activele aflate în păstrarea sa, precum și creanțele împotriva sa care făceau parte din patrimoniul defunctului la momentul decesului.
- 22 Trebuie să se constate că această dispoziție este redactată în termeni generali și nu stabilește nicio distincție în funcție de locul în care se desfășoară activitățile de păstrare și de gestionare a activelor unei alte persoane pe care le vizează. În consecință, reclamanta din litigiul principal, care este o persoană juridică stabilită în conformitate cu dreptul german și care are sediul social în Germania,

este supusă obligațiilor care decurg din această dispoziție nu numai în ceea ce privește conturile ținute de diferitele sale agenții și sucursale stabilite în Germania, ci și în ceea ce privește conturile deschise la sucursala sa dependentă stabilită în Austria.

- 23 Instanța de trimitere ridică problema dacă activitatea unei instituții de credit germane care a deschis o sucursală în Austria a devenit mai dificilă atât din cauza obligației de transmitere de informații, prevăzută la articolul 33 alineatul 1 din ErbStG, cât și a obligației de a respecta în Austria secretul bancar protejat de articolul 38 alineatul 2 și de articolul 101 din BWG. În această privință, instanța menționată arată că, pentru a se conforma acestor două obligații, o instituție de credit care se află în situația reclamantei din litigiul principal are obligația de a solicita, conform articolului 38 alineatul 2 punctul 5 din BWG, acordul clienților săi pentru o eventuală transmitere către autoritățile germane a informațiilor care îi privesc. Cerința unui astfel de acord ar putea avea drept consecință să îi orienteze, eventual, pe potențialii clienți ai sucursalei austriece a unei asemenea instituții de credit către băncile austriece sau către filialele austriece ale băncilor germane, întrucât nici unele, nici celelalte nu sunt supuse unei obligații analoge de transmitere de informații.
- 24 Deși nu se poate, desigur, exclude că articolul 33 alineatul 1 din ErbStG poate descuraja instituțiile de credit stabilite în Germania să deschidă sucursale în Austria, în măsura în care respectarea acestei obligații le-ar pune într-o situație dezavantajoasă prin simplul fapt că ar fi atunci supuse unei obligații care nu revine instituțiilor de credit stabilite în acest din urmă stat membru, nu se poate însă concluziona că existența acestei obligații este susceptibilă să fie calificată drept restricție privind libertatea de stabilire în sensul articolului 49 TFUE.
- 25 În lumina indicațiilor furnizate de instanța de trimitere, trebuie să se constate astfel că, în împrejurări precum cele din cauza principală, consecințele defavorabile pe care le-ar putea genera o obligație cum este cea prevăzută la articolul 33 alineatul 1 din ErbStG decurg din exercitarea în paralel de către două state membre a competenței lor în materie, pe de o parte, de reglementare a obligațiilor băncilor și ale altor instituții de credit față de clienții lor în ceea ce privește respectarea secretului bancar și, pe de altă parte, de controale fiscale (a se vedea în acest sens Hotărârea Kerckhaert și Morres, C-513/04, EU:C:2006:713, punctul 20, Hotărârea Columbus Container Services, C-298/05, EU:C:2007:754, punctul 43, și Hotărârea CIBA, C-96/08, EU:C:2010:185, punctul 25).
- 26 Mai precis, potrivit dreptului german, respectarea secretului bancar nu poate prevala în raport cu cerința care constă în a asigura eficacitatea controalelor fiscale, așa încât articolul 33 alineatul 1 din ErbStG instituie, în împrejurările pe care le vizează, o obligație de transmitere de informații către autoritățile fiscale fără acordul titularului contului în cauză. În schimb, dreptul austriac a făcut, la articolul 38 din BWG, alegerea inversă, secretul bancar trebuind să fie respectat, în principiu, în raport cu orice persoană, inclusiv autoritățile fiscale.
- 27 Este adevărat că un acord bilateral încheiat între cele două state membre în cauză, ca de altfel și măsurile adoptate la nivelul Uniunii, cum sunt schimbul automat și obligatoriu de informații prevăzut la articolul 8 alineatul (3a) din Directiva 2011/16, sunt apte să asigure o cooperare administrativă în domeniul fiscal și să faciliteze astfel, în împrejurări precum cele din cauza principală, obținerea de către autoritățile fiscale germane a informațiilor vizate de măsura în discuție în litigiul principal.
- 28 Instanța de trimitere arată totuși că, deși există un acord care prevede schimbul de informații în materie fiscală, încheiat între Republica Federală Germania și Republica Austria și intrat în vigoare la 1 martie 2012, acesta este aplicabil numai exercițiilor sau perioadelor de impozitare posteroare datei de 1 ianuarie 2011, care nu sunt vizate de cererea adresată Sparkasse Allgäu de administrația financiară din Kempten. De asemenea, Directiva 2011/16 a fost adoptată abia ulterior faptelor din cauza principală.

- 29 Trebuie să se constate, aşadar, că, în stadiul dreptului Uniunii de la data faptelor în discuție în cauza principală și în lipsa oricărei măsuri de armonizare în materie de schimb de informații pentru nevoile controalelor fiscale, statele membre erau libere să impună instituțiilor de credit naționale o obligație cum este cea în discuție în litigiul principal, în ceea ce privește sucursalele lor care operează în străinătate, care urmărește să asigure eficacitatea controalelor fiscale, sub rezerva ca operațiunile realizate în cadrul respectivelor sucursale să nu facă obiectul unui tratament discriminatoriu în raport cu operațiunile realizate de sucursalele lor naționale (a se vedea în acest sens Hotărârea Columbus Container Services, C-298/05, EU:C:2007:754, punctele 51 și 53, și Ordonanța KBC Bank și Beleggen, Risicokapitaal, Beheer, C-439/07 și C-499/07, EU:C:2009:339, punctul 80).
- 30 Or, astfel cum s-a arătat deja la punctul 22 din prezenta hotărâre, articolul 33 alineatul 1 din ErbStG se aplică, potrivit termenilor acestuia, instituțiilor de credit care au sediul social în Germania, în ceea ce privește operațiunile lor efectuate atât în Germania, cât și în străinătate.
- 31 Simplul fapt că o obligație de declarare cum este cea în discuție în litigiul principal nu este prevăzută de dreptul austriac nu este de natură să conducă la excluderea posibilității Republicii Federale Germania de a institui o asemenea obligație. Din jurisprudența Curții reiese astfel că libertatea de stabilire nu poate fi înțeleasă în sensul că un stat membru este obligat să își stabilească normele fiscale și îndeosebi o obligație de declarare precum cea în discuție în litigiul principal în funcție de cele ale unui alt stat membru, în scopul de a garanta în toate situațiile că orice neconcordanță rezultată din reglementările naționale va fi ștearsă (a se vedea în acest sens Hotărârea Columbus Container Services, C-298/05, EU:C:2007:754, punctul 51, și Hotărârea National Grid Indus, C-371/10, EU:C:2011:785, punctul 62).
- 32 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 49 TFUE trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări a unui stat membru care impune instituțiilor de credit care au sediul social în acest stat membru să declare autorităților naționale activele păstrate sau gestionate la sucursalele lor dependente stabilite în alt stat membru, în cazul decesului proprietarului acestor active care are reședința în primul stat membru, atunci când al doilea stat membru nu prevede nicio obligație de declarare comparabilă, iar instituțiile de credit sunt supuse în acest stat secretului bancar protejat prin sancțiuni penale.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 33 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Articolul 49 TFUE trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări a unui stat membru care impune instituțiilor de credit care au sediul social în acest stat membru să declare autorităților naționale activele păstrate sau gestionate la sucursalele lor dependente stabilite în alt stat membru, în cazul decesului proprietarului acestor active care are reședința în primul stat membru, atunci când al doilea stat membru nu prevede nicio obligație de declarare comparabilă, iar instituțiile de credit sunt supuse în acest stat secretului bancar protejat prin sancțiuni penale.

Semnături